

درس تاریخ معماری منظر

۵ - منظر پردازی و باغ سازی اروپا

الف: رئسانس، سرآغاز عصر جدید (بخش اول)

دکتر لادن اعتضادی

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده معماری و شهرسازی

گروه معماری منظر

۱۴۰۰

منظر پردازی در دورهٔ رنسانس

۱- منظر شهری

۲- باغ سازی

www.tarikhomemari.ir

توجه معماران به طراحی فضاهایی شهری در دوران رنسانس

- طراحی میدان‌های شهری

- طراحی معابر و جداره‌های آنها

- تنظیم ارتفاع بناهای اطراف میادین و معابر مهم، با ارتفاع معمولاً سه طبقه

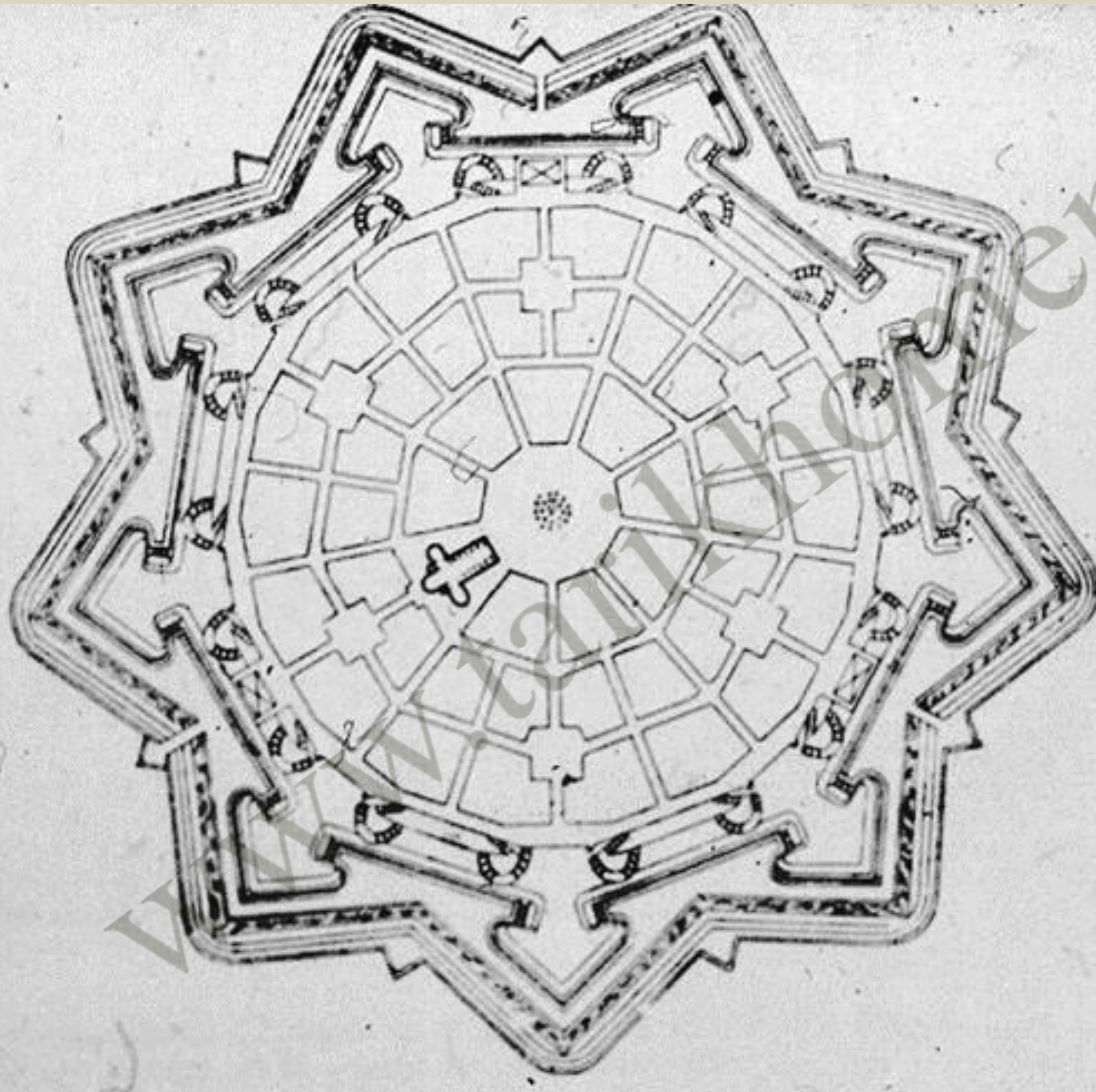
- طراحی پیاده رو معابر مهم به صورت «پورتیکو»

- خلق مناظر زیبای شهری به کمک مجسمه و آبنما و پلکان‌های طراحی شده

- طراحی کامل شهرهای آرمانی مبتنی بر نظریه‌های جدید

* دره‌مه این طراحی‌ها توجه به Hard Landscape بعلاوه حضور آب است.

رنسانس و ایده آرمانشهر

شهر رنسانسی

شهری با خانواده‌های ثروتمندی از تجار و کاردینال‌ها است که با فئودال‌های زمیندار کوس برابری می‌زنند و در شهر علاوه بر صنعتگران قرون وسطایی، هنرمندان فرهیخته، یک قشر جدید هستند، متأثر از تمدن و دانش یونان باستان.

این جمع چون افلاطون به آرمانشهر می‌اندیشند و کتابهایی چون «یوتوپیا» و «شهر خورشید» را در بارهٔ یک جامعهٔ آرمانی می‌نویسند.

معماران و هنرمندان نیز نقشهٔ شهر آرمانی را بر اساس هندسهٔ آرمانی افلاطون طراحی می‌کنند.

شهرهای آرمانی فقط به عنوان شهرهای مرزی و نظامی امکان
ساخت پیدا می‌کنند. (نمونه برجای مانده: پالمانوا، ایتالیا)

شهر فرانسوی «بریش نوین»، طرح از Vouban , «Neuf Brisch»

اتود برای فضاهای شهری و توجه به منظر شهری ایدئال

توجه به ژرفنمایی به کمک قواعد پرسپکتیو، نماسازی و طرح عرصه باز عمومی شهری

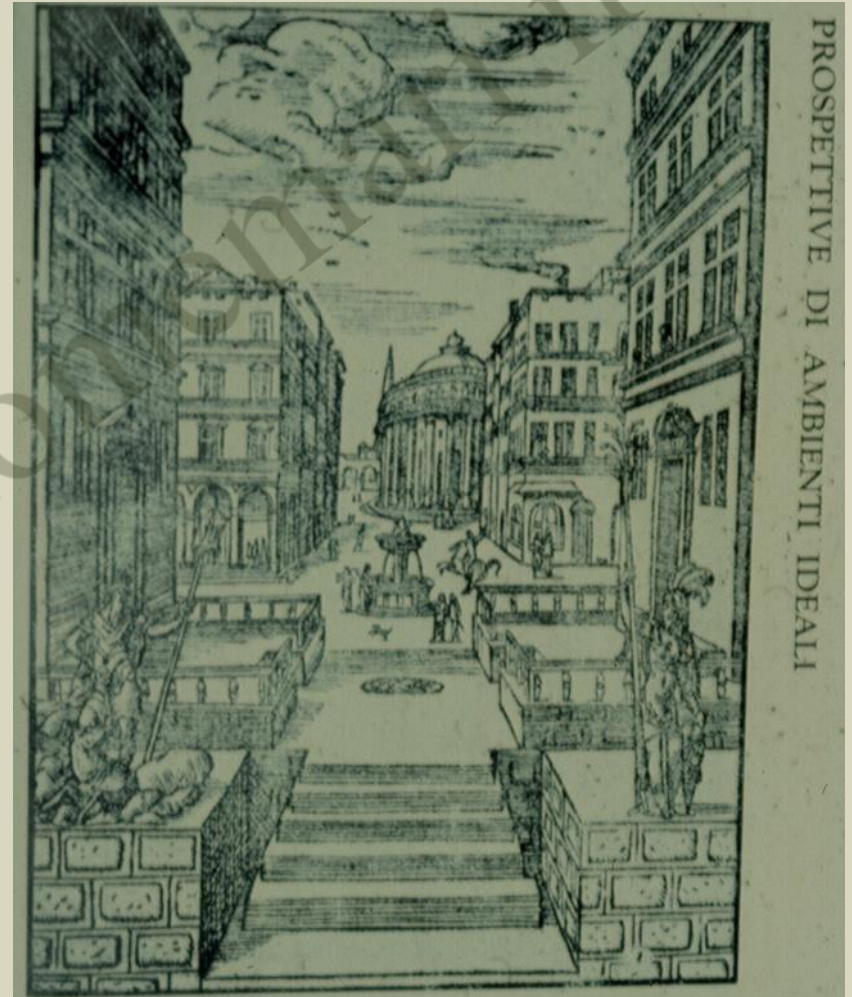
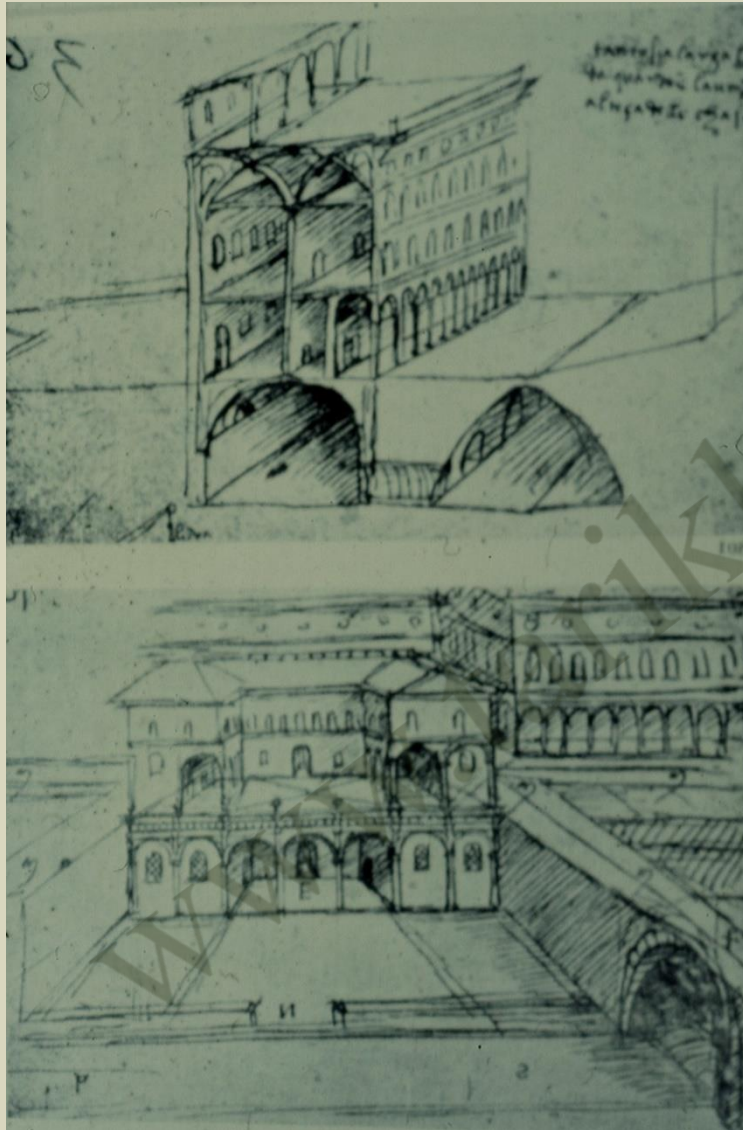
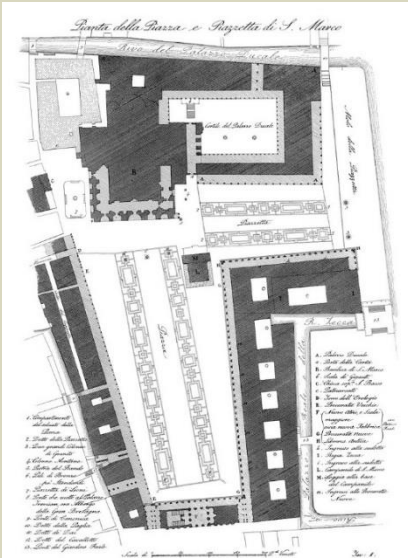

Fig. 869. — Anonimo del '600. *Prospettiva di ambiente monumentale*. La composizione si sviluppa su diversi piani a varie quote con i notevoli effetti scenografici propri del tardo rinascimento. La mancanza di un fondale assiale è indice di una nuova tendenza pittorica delle leggi spaziali.

و نیز
طراحی
جداره‌ها و
کف میدان
سن مارکو
برای تأکید
بر پرسپکتیو

طراحی میدان‌های شهری در رنسانس

نقشه دو میدان و نیز یکی
مشرف به دریا و دیگری
در مقابل کاتدرال
«سن مارکو» با کف‌سازی

طراحی جداره‌های میدان با تأکید بر امتدادهای افقی و ایجاد
پرسپکتیو یک نقطه‌ای و ایجاد ریتم حرکتی به کمک ردیف
ستون‌ها و طاقی‌ها و نوار ریتمیک پنجره‌ها و نیز طرح کف‌سازی
برای میدان.

تمام عناصر منظرین فضای شهری از نوع سخت شامل عناصر
معماری و مجسمه هستند

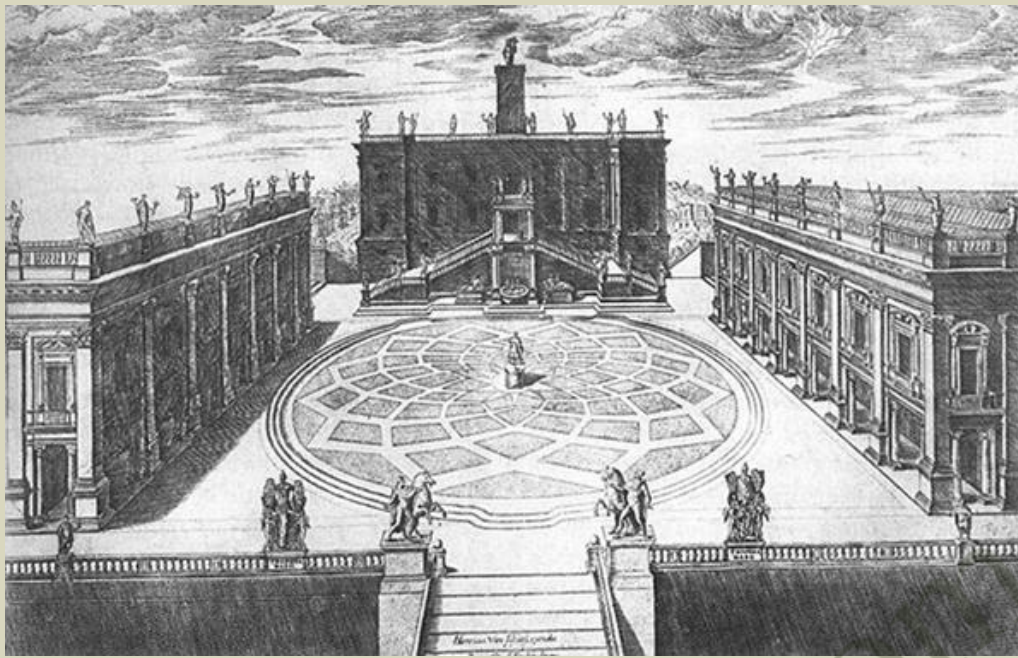
آبنما، مجسمه، پایه چراغ و پایه
گلدان از عناصر مهم منظر
پردازی در فضای شهری

حضور فضای سبز در منظر شهر
معمولاً اتفاقی و در تصویر بالا به
علت حضور «ویلا بورگزه» در
تپه‌های جانب راست میدان
است، این ویلا از طریق یک لژ
و مجموعه منظرپردازی سخت
به میدان مشرف است.

میدان کامپیدولیو، اثر
میکل آنجلو

میدان سن پیترو اثر برنینی
در رم

توجه به مرکز میدان و
طراحی عنصری برای
تأکید به مرکز و کاربرد
مجسمه برای فضا سازی
در منظر شهری از اصول
رسانسی و میراثی رومی
است .

بالا: طرح آرمانی مرکز شهر با بناهای
اجتماعی مونومانتال و طاق نصرت به
عنوان عنصر نمادین. حضور آبنا،
میل‌های پایه مجسمه، تقارن و
پرسپکتیو بر طرح حاکم است.

پایین: میدان در مرکز شهر «پالمانوا» از
که با طرح آرمانی ساخته شده است.
میل‌های پایه مجسمه و چند درخت و
کانال آبی در حاشیه میدان.

میدان مقابل کلیسا در پالمانوا
با ابلیسکی در مرکز و کانال آب از سوی
کلیسای مشرف بر میدان، نمای کلیسا
خود یکی از عناصر منظر شهری است.
در سوی دیگر مجسمه‌ها هستند.
تک درختان پراکنده با کف لخت میدان
(سال ساخت: ۱۵۹۳)

میدان سینتوریا در فلورانس: مقابل پالاتزو و گیو (کاخ قدیمی) که کاخ شهرداری
قرون وسطایی فلورانس است و در جنب کاخ اوفیتزی (امروزه: گالری اوفیتزی) قرار دارد.

مجسمه و آبنا و فواره در میدان‌های شهری، عناصر طراحی منظر
شهری دوره رنسانس‌اند. بناهای مهم شهری در اطراف این میدان
هستند. از جمله Loggia dei Lanzi که اکنون یک نمایشگاه -
موزه است.

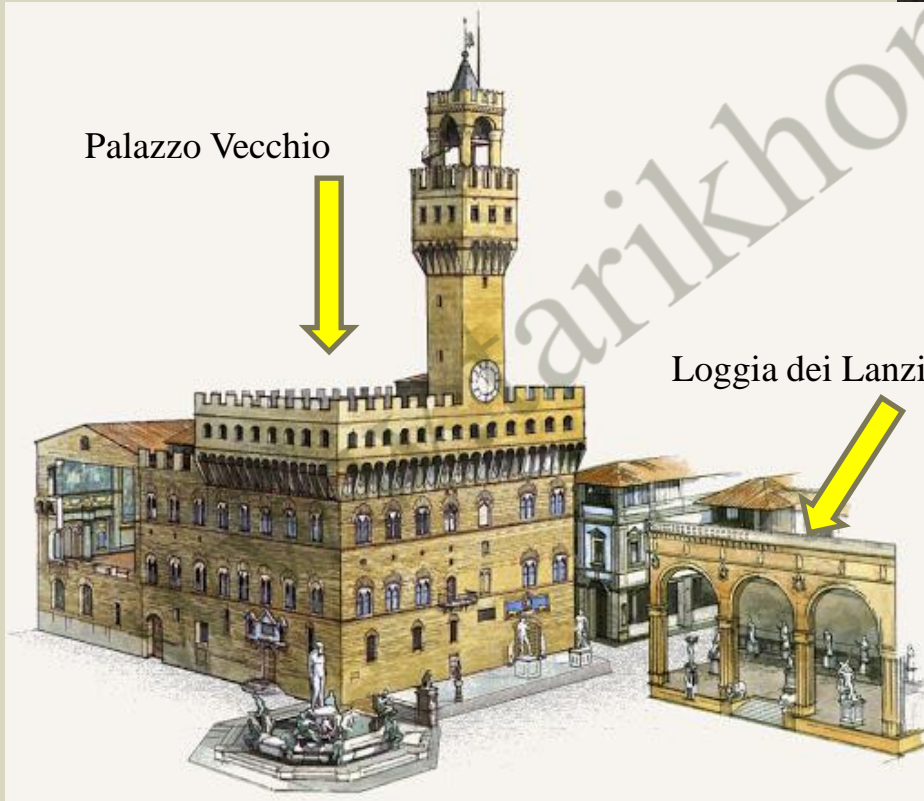
آبنا و مجسمه‌هایش در کنج پالاتزو
و گیو از عناصر اصلی و نمادین این
میدان است.

(معماران رنسانسی نمای بناهای اطراف میدان یا در طول خیابان‌ها را با
توجه به خلق منظر شهری و تأکید به ایجاد پرسپکتیو طراحی می‌کردند.)

میدان
سینوریا
و پالاتزو
و گئو که
عنصر نمادین
اصلی این
میدان است.

Palazzo Vecchio

Loggia dei Lanzi

آبنما و مجسمه‌های اساطیری در گوشه پالاتزو و
کپی مجسمه داوود میکل آنجلو در درگاه ورودی،
و بنای «لوجیا» عناصر مهم میدان اند.

بنای «لوجا لانتزی» اثر برنلسکی
و مجسمه داوود اثر میکلائجلو در
میدان سینئوریا در فلورانس در
نقش عناصر منظرپردازی میدان
(اصل مجسمه داوود در موزه آکادمیای
فلورانس است.)

Loggia dei Lanzi & Galleria Vittorio Emanuele II with Porticos

پورتیکو "یا راهروهای مسقف در بناها، در نمای بیرونی باعث ایجاد پیاده روهای مسقف و خلق نمای شهری جذابی از ریتم ستون و طاق در میدان‌ها و خیابان‌ها می‌شوند. در ضمن عملکردی بودن این پورتیکوها از نظر تنظیم شرایط محیطی مد نظر بوده است.

پیاده روهای سقف دار، «پورتیکو» در شهرهای ایتالیا از رنسانس تا قرن ۱۹.

- چپ: پورتیکوی ساختمان لانتزی در فلورانس کنار میدان اصلی یا میدان سینوریا، اثری رنسانسی.

- بالا: پورتیکوی جانب گالری ویتوریو امانوئل دوم در میلان مشرف به میدان «دوئومو» و اثری «نورنسانس» است، ۱۸۳۸ (قرن ۱۹)

میدان «دوئومو» در میلان

بنای گوتیک کاتدرال در رأس میدان و مهمترین جداره میدان با بنای «گالری ویتوریو اماتول دوم» آراسته شده است : شامل سردر به سان طاق نصرت‌های رومی و ردیف رواق‌های پورتیکو

میلان، میدان عظیم مقابل کاتدرال

با نماهای رنسانسی اطراف و مجسمه‌ای در وسط میدان تبعیت از اصول طراحی میدان شهری رنسانسی است ارتفاع هم تراز بناها و طبقات و پورتیکوها در خلق منظر شهری هماهنگ از اصول رنسانسی بوده اند.

بالا: نقشه قدیم
میلان با حصار و
کاتدرال یا
«دوئومو» و میدان
و فضاهاى باز
اطراف آن.

Piazza del Popolo

میدان مردم، در شهر رم:

طراحی میدان با توجه به یک کلیسای موجود (راست) و کلیسای دوقلوی آن که با میدان ساخته می‌شود طراحی شده است و ابکلیسکی در مرکز میدان با مجسمه‌های دورش و بناهایی با نمای کنترل شده و درختان پراکنده که فقط حفظ شده اند و موضوع طراحی نبوده‌اند

بالا: نمای میدان رو به سه‌خیابان و کلیساهای دوقلو
پایین: آرایش میدان با مجسمه‌ها و آبنما و میل‌ها
در مرکز محل اشراف باغ «ویلا بورگزه» و درختانش
به میدان.

پایین: میدان «ناونا»

با آبنما و مجسمه‌ها دو کلیسا در چپ و راست

- میدان‌های شهری موضوع طراحی برای معماران و هنرمندان رنسانسی. - ارتفاع بناهای اطراف میدان ثابت، نماها کنترل شده و فقط کلیسا با جلوه مستقل خودنمایی می‌کند. - کاربرد آبنما و مجسمه در طراحی میدان یک اصل رنسانسی است که ریشه در روم باستان دارد.

میدان‌های شهری از قرون وسطا به طور سنتی، عرصه عمومی باز شهر و درمقابل کلیسای جامع یا بنای شهرداری قرارداشتند. به این ترتیب در بسیاری شهرهای قرون وسطایی دو میدان اصلی وجود داشته‌است. اما شهرهای بزرگ مانند رم بویژه در دوره نسانس میدان‌های بسیاری دارند که اکثراً برخوردار از طراحی رنسانسی هستند.

میدان نائونا: کلیسای سمت چپ در سبک باروک اثر برومینی و کلیسای سمت راست رمانسک است.
میدان مستطیل است و در راستای آبنمای پیش‌زمینه، آبنمایی مفصل‌تر اثر برنینی و یک ابلیسک در انتهاست.

«میدان ناونا» در رم

کلیسای باروک اثر برومینی و
ابلیسک، مجسمه و آبنما اثر برنینی

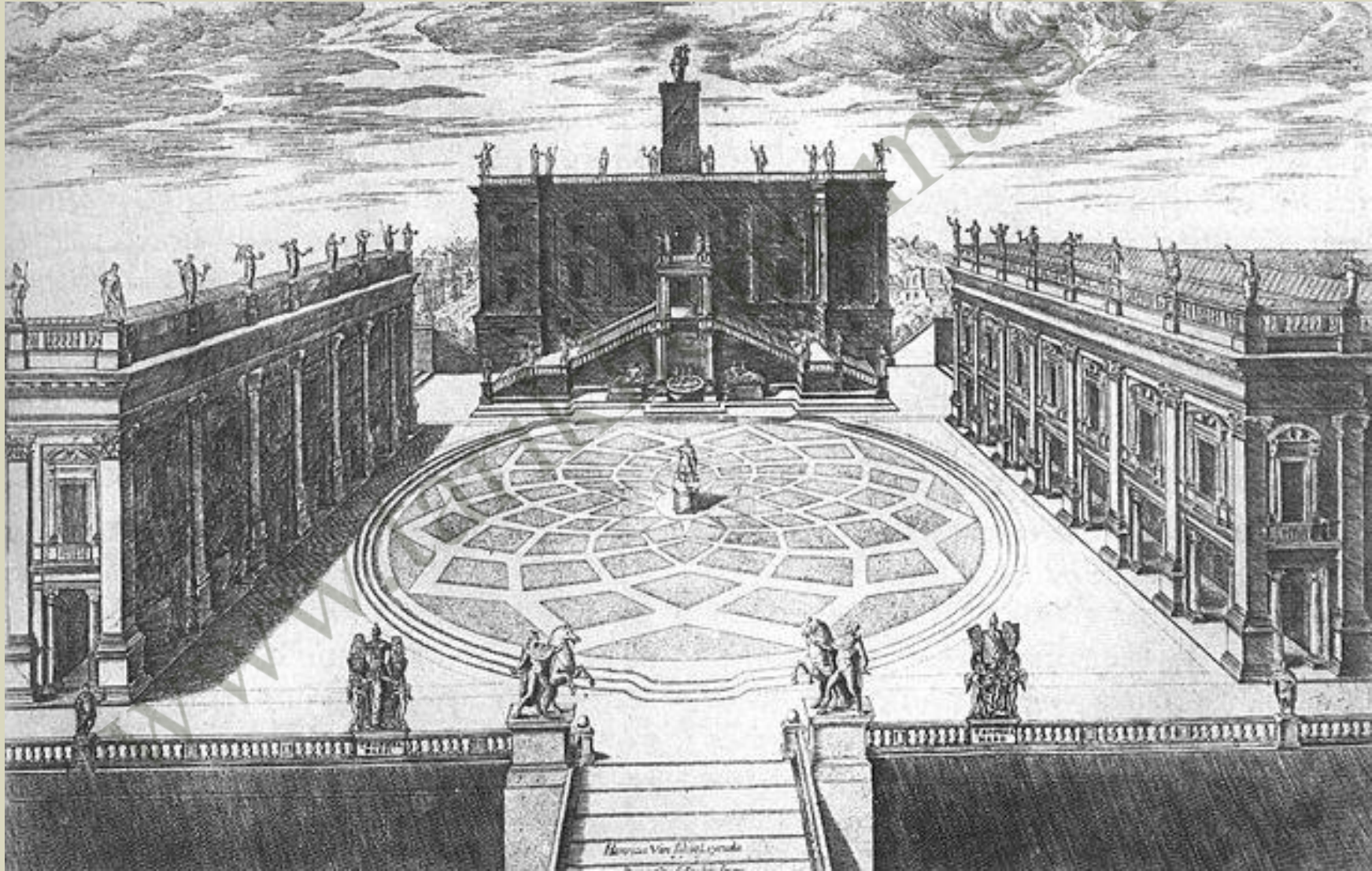
غالب میدان‌های رنسانسی رم بعد از
کامپیدولیز اثر میکلا آنجلو ساخته شدند.

زیر: آبنمای دیگر میدان در مقابل کلیسا به
سبک رمانسک

میدانی از رنسانس مترقی در تپه «کاپیتولینه رم» (اجرا: نیمه قرن ۱۶ تا قرن ۱۷)
طراحی «میدان کامپیدولیو» و نوسازی دوبنای قرون وسطایی اش و افزودن یک بنا در سمت چپ از
آثار میکل آنژ است.

Piazza Campidoglio, Capitoline, Roma

میدان به مثابه یک فضای یکپارچه با ساختن بنایی جدید و بازسازی دو بنای قدیمی، تنظیم نماها و حتی طرح کفسازی، اثر میکل آنجلو است.
کفسازی میدان سیصد سال بعد و به دستور موسولینی طبق نقشه میکل آنجلو (میکلانژ) به انجام رسید.
جهت میدان بجای این که روبه خرابه‌های رُم باستان که همیشه عامل هویت شهر بودند باشد، پشت به آن و رو به محوطه مقدس شهر دارد.
یعنی واتیکان و کلیسای سن پیترو.

انتقال برج ساعت به وسط و طراحی پلکان و آبنمای مقابل
Palazzo Senatorio
Piazza Campidoglio, Capitoline, Roma

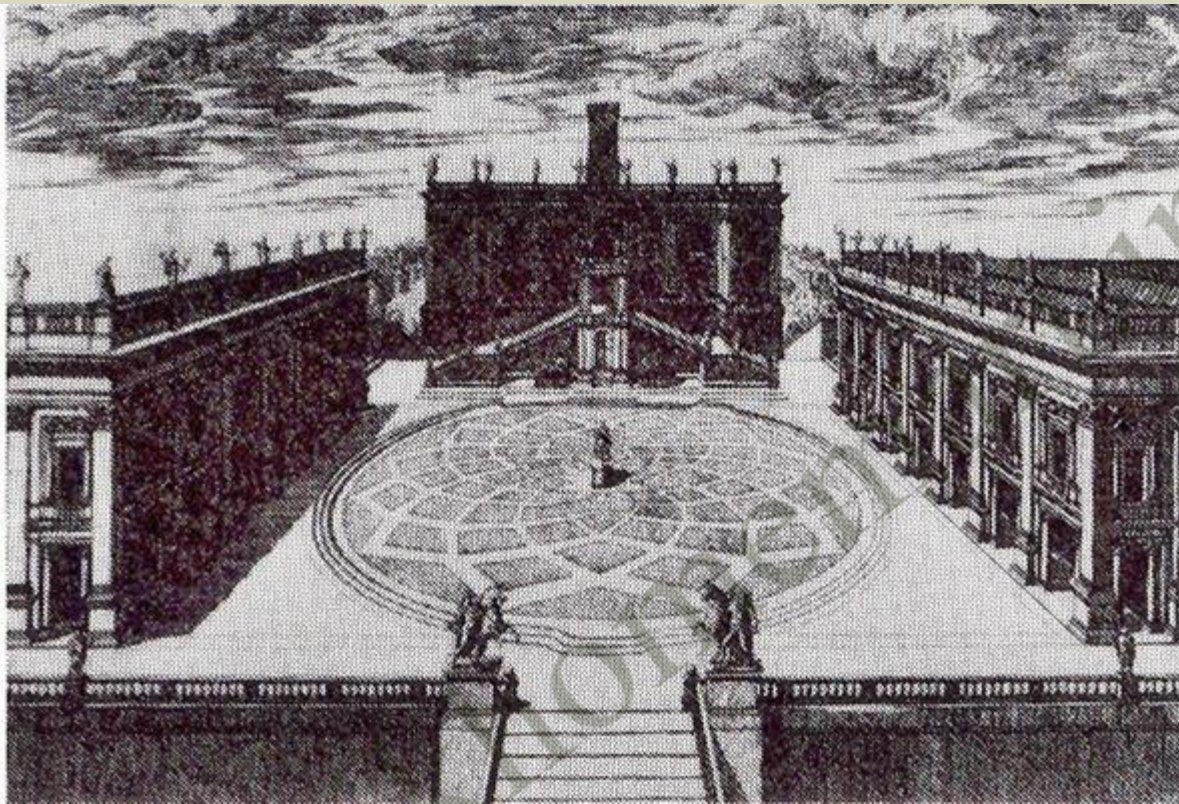

Palazzo Senatorio

خلاقیت معمارانه
میکل انجلو در
طراحی پلکانی
مونومانتال برای یک
بنا که همزمان در
ترکیب با آبنا و
مجسمه یک منظر
شهری جذاب در
میدان کامپیدولیو
ایجاد می کند، در این
بنا محسوس است.

خلق فضای باز
شهری به
کمک
پرسپکتیو یک
نقطه‌ای
و دانش هندسه
و کاربرد
ذوذنقه به جای
مربع.

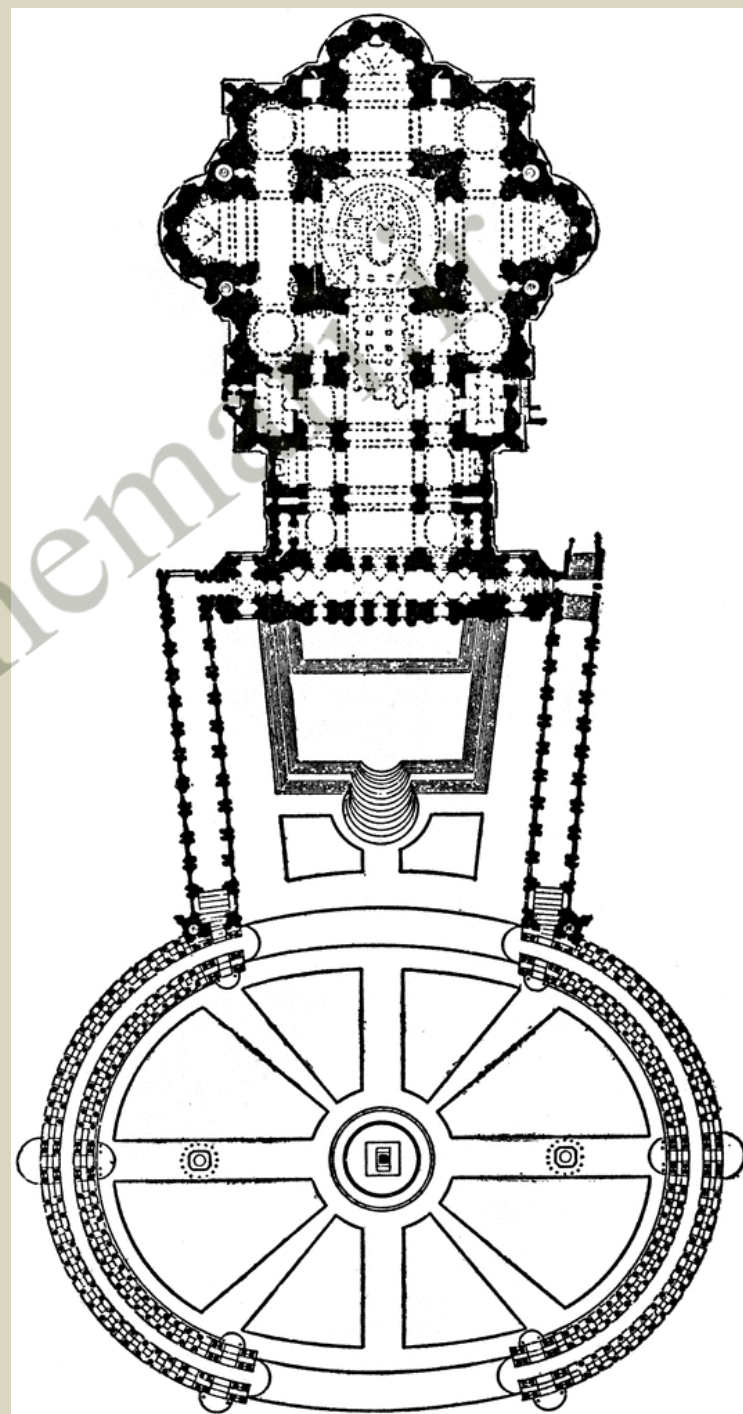

دو میدان
اثر
استاد و شاگرد

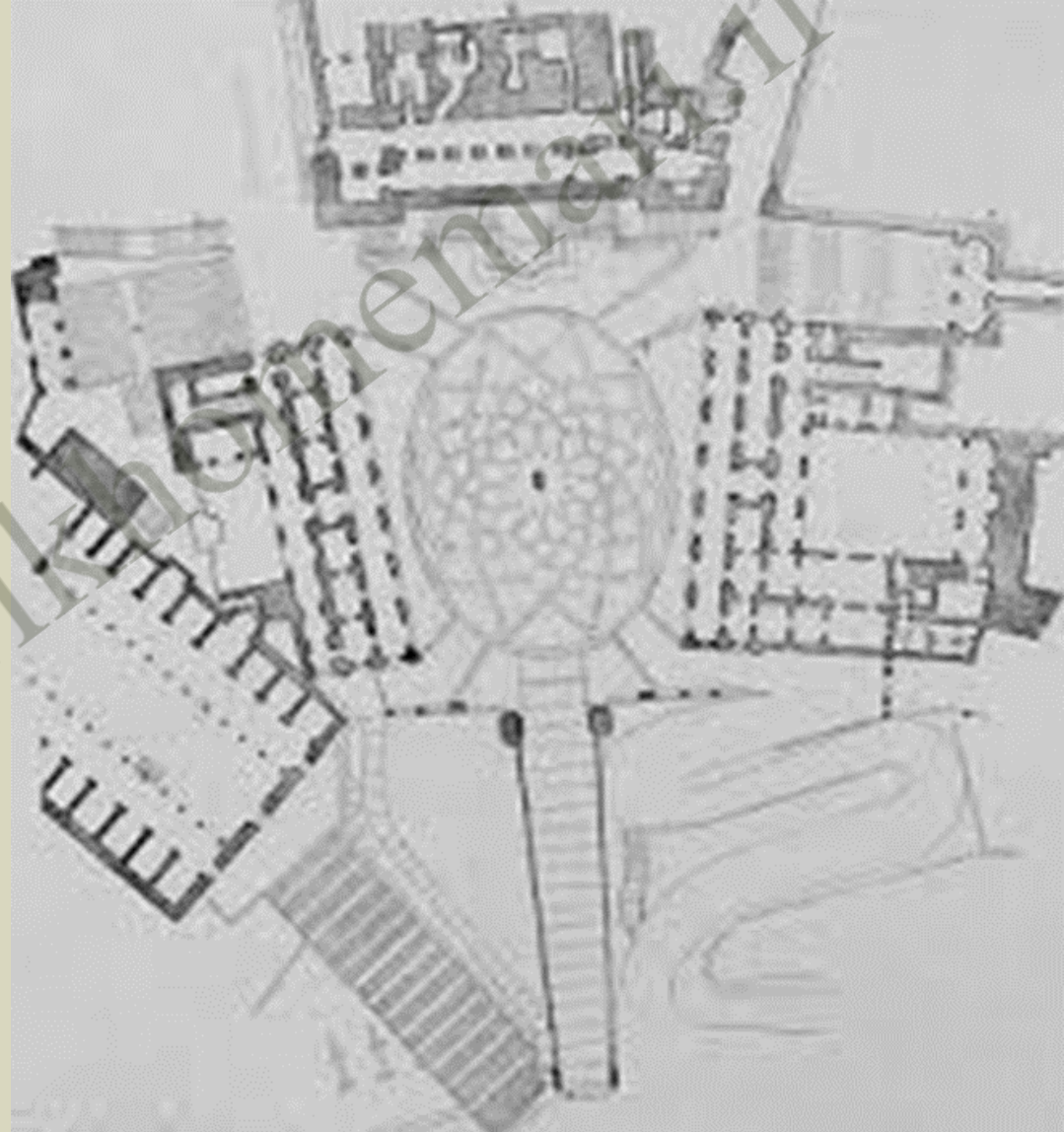
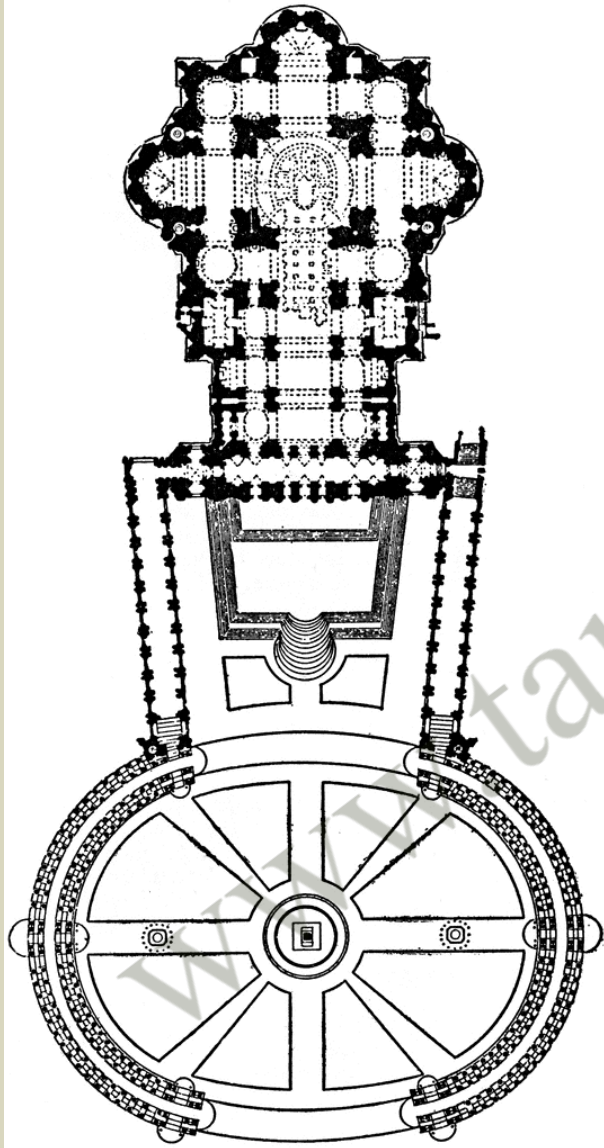

میدان
سن پیتر
رم
اثر
برنینی
بازی با
خطای
پرسپکتیو

استفاده از دوزنقه به نحوی که مربع دیده شود

به یاری دانش پرسپکتیو و ایجاد خطای باصره

میدان مقابل سن پیترو، شهرسازی باروک اثر برنینی

وی در طرح این میدان با الهام از استاد خود از خاصیت پرسپکتیو یک نقطه‌ای و دوزنقه استفاده کرد. برنینی بعد از میکل‌آنجلو در کار اتمام کلیسا سهیم بود. او از نسلی است که رنسانس را به باروک متصل کردند. در کاخ باروک و رسای مجسمه‌هایی از او هست.

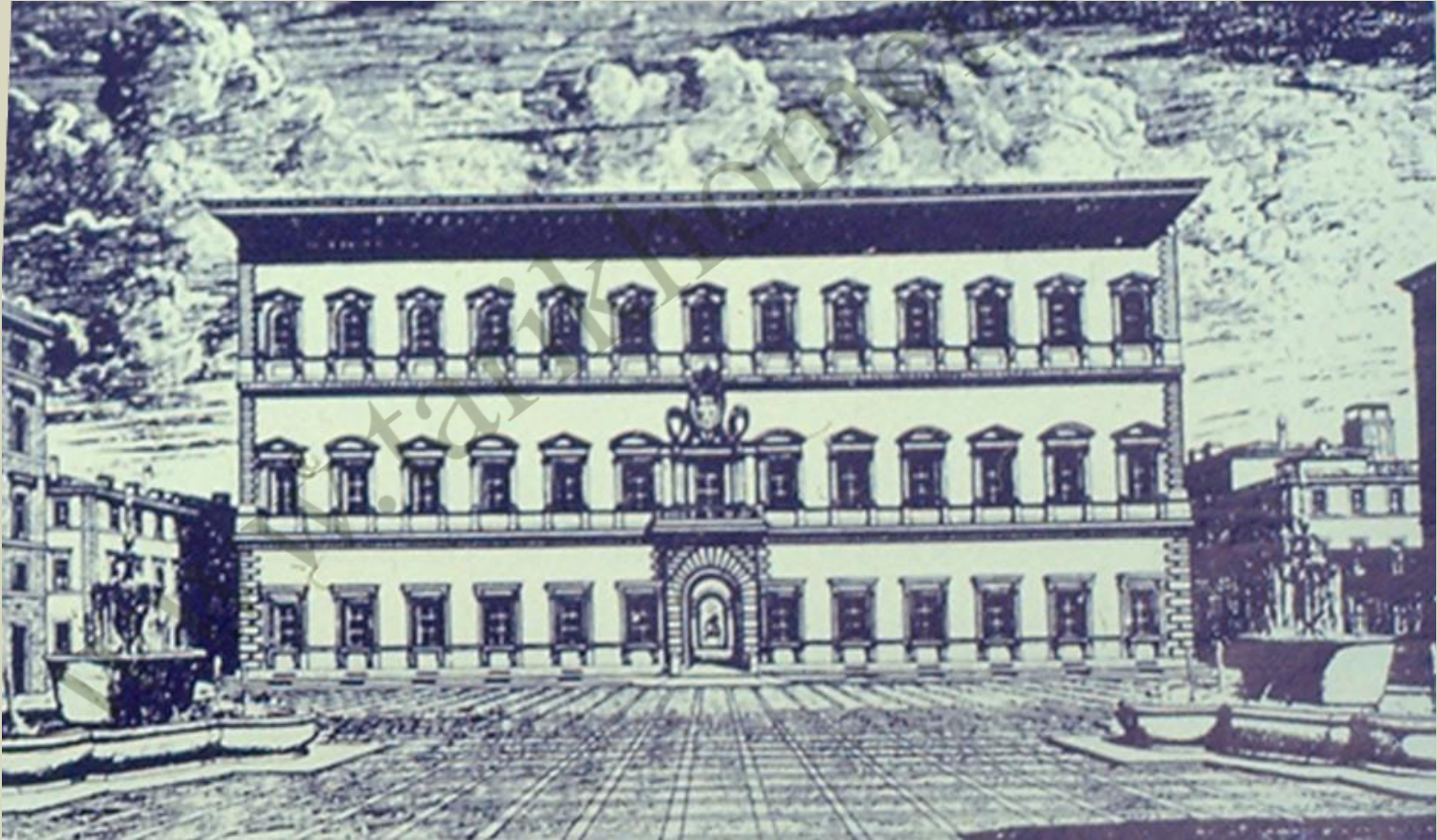
علاوه بر کلیساها با نمایی مجلل، نماسازی با قاعدهٔ رنسانسی برای بناهای دیگر، شهرها را هماهنگ و آراسته می‌کرد. ساخت میدان در مقابل بناها، تکمیل‌کنندهٔ منظر شهری بود که از عناصر مهم آن آبنما و مجسمه بودند.

Palazzo farnese

Palazzo Farnese

طراحی میدان فارنزه در مقابل این اثر «آنتونیو دا سانگالو» بنا بر اصول تناسبات طلائی و تقارن و پرسپکتیو و افزودن دو آبنمای سنگی از بقایای حمام کاراکالاً، به صورت متقارن در میدان در قرن ۱۶ و مرمت و نماسازی بنا توسط میکل آنژ، جلوه بنا را در فضای شهری دو چندان کرده است.

Palazzo Farnese / Piazza Farnese

گراوور قرن ۱۹ از میدان فارنزه

G. Vasi del. sc.

Palazzo Farnese
1. Chiesa di S. Brigida, 2. Chiesa di S. Maria del Orazione detta la Morte, 3. Arco, che passa su la Strada Giulia, 4. Palazzo della Religione Teutonica, 5. Palazzo Mandosi.

یکی از زوج آبنماهای میدان

طراحی میدان در مقابل یک بنا
بر جلوهٔ مونوماننتال آن می‌افزاید

پالاتروها یا کاخ‌های اشراف شهری دوران رنسانس ایتالیا

معروفترین آن‌ها در فلورانس هستند. ساخت این بناها از رنسانس متقدم تا متأخر ادامه دارد.

طراحی این بناهای بزرگ در تنظیم طراحی منظر جداره‌های شهری نقش جدی داشته است.

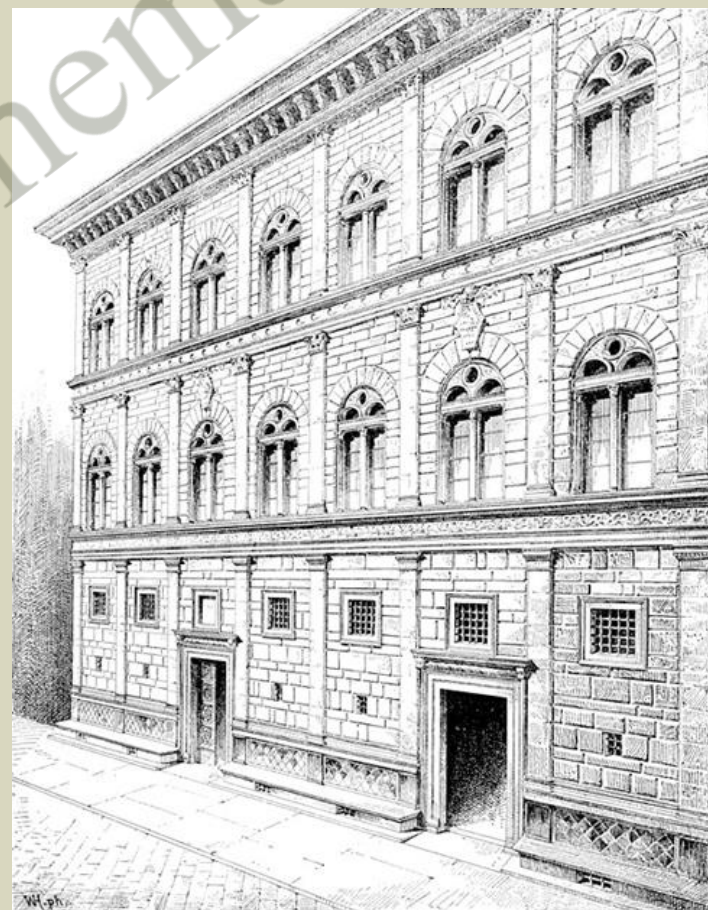
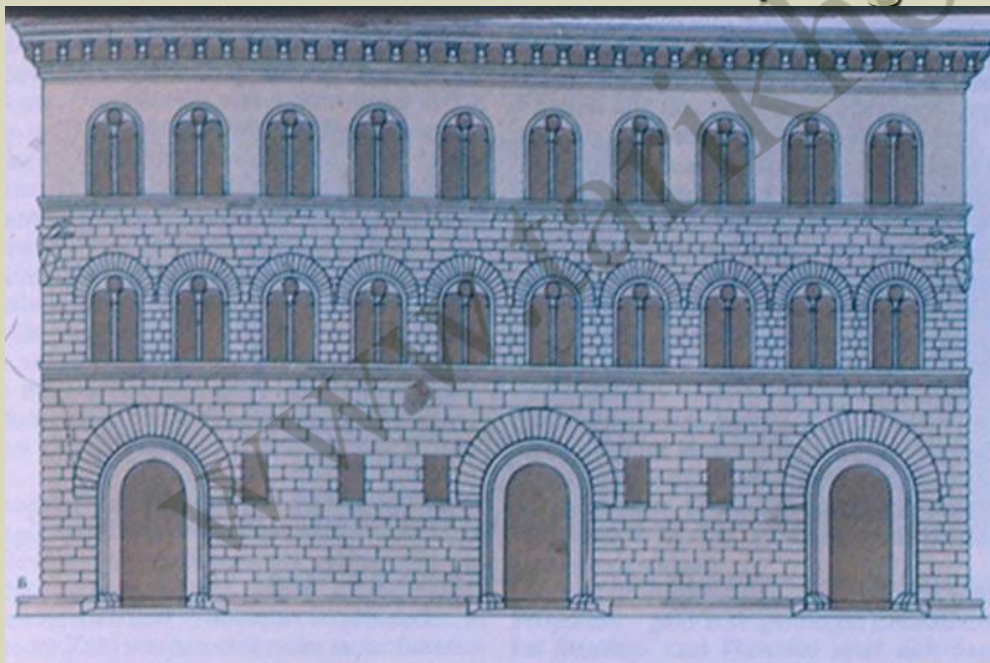
اغلب آن‌ها

از یک نظام

طراحی پیروی

می‌کنند.

راست: پالاتزو روجلائی، قرن ۱۵، آلبرتی،
فلورانس.

پالاتزور و چالای

فلورانس

اثر:

لئون باتیستا آلبرتی

قرن پانزدهم

نمای این بناهای مسکونی
اعیانی رنسانسی الگوی
اصلی نماسازی در معابر و
میدانهای شهری است،
که پیاده رو رواق دار هم
به آن افزوده می شود.

حضور «پورتیکو»
در نماهای داخلی و نماهای شهری

www.tarikhomemari.ir

اصول جداره‌سازی نمایی پرستیل‌های داخل بناها، به نماهای شهری راه می‌یابد.

هندسه، تقارن، تناسبات، پرسپکتیو (کاخ اوفیتزی به طرف میدان کهنه فلورانس)

طراحی جداره‌ها در شهرسازی رنسانس تضمین کننده منظر شهری آراسته است

کاخ اوفیتزی ۱۵۸۰ فلورانس Palazzo Uffizi

طراحی فضای شهری، پیوند حیاط کاخ با شهر از طریق دروازه‌های با الگوی طاق نصرت‌های رومی

اصول نماسازی بر اساس

رواق

در همکف «پورتیکو»ها در داخل
حیاطها و در نماهای شهری ساخته
می‌شد.

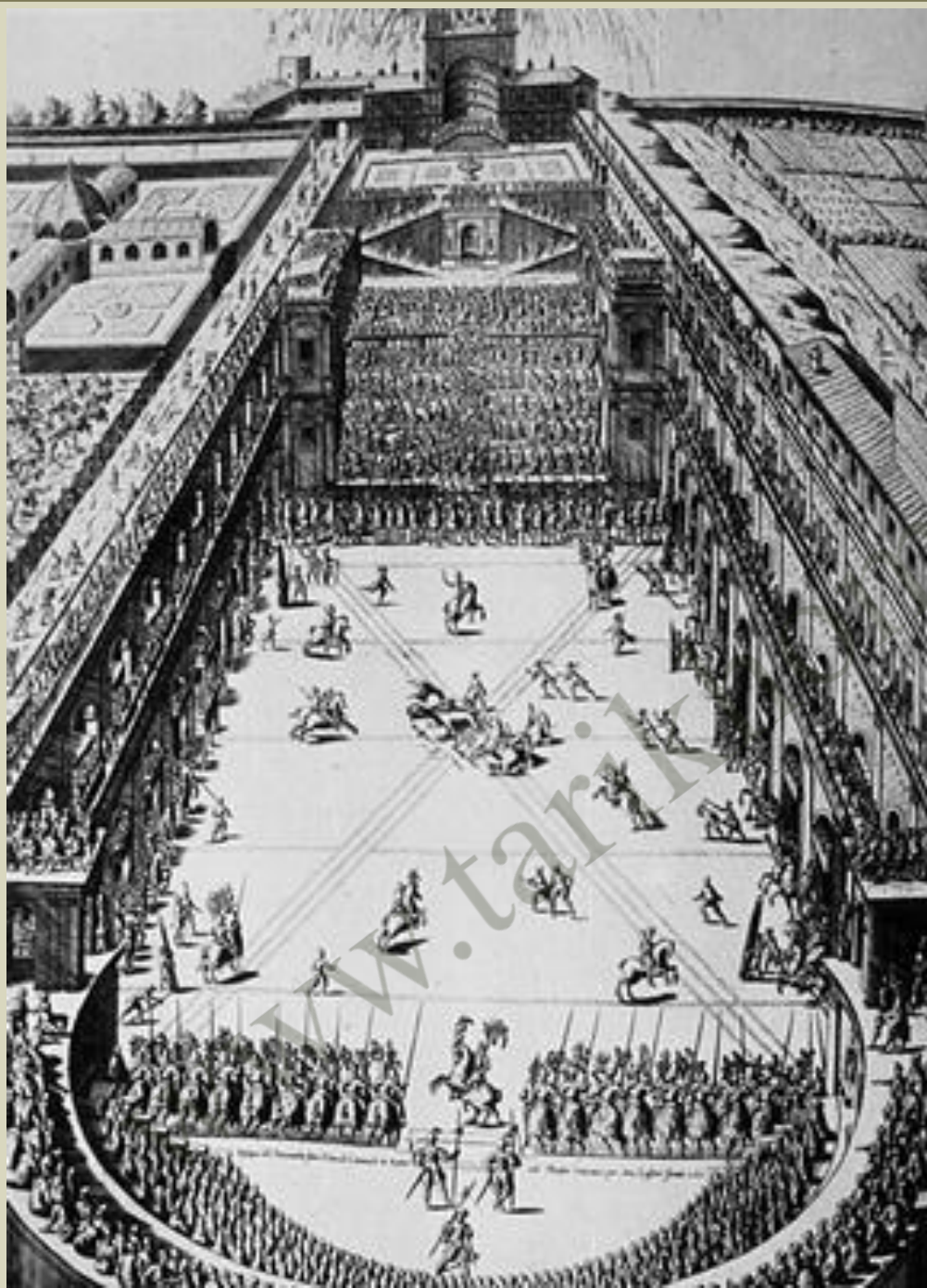

در رنسانس طراحی جداره خیابان‌ها نقش جدی در منظر شهری دارند.

سه طبقه روی پورتیکو بسیار معمول بوده است.

طبقات بالا معمولاً آپارتمان‌های مسکونی مردم عادی یا فضاهای دفتری - اداری هستند و طبقه همکف مغازه‌ها در پشت رواق و درگاه ورودی آپارتمان‌ها و پلکان به طبقات در پیاده رو قرار دارند.

Cortile del Belvedere

حیاط «بل ودره»
نمونه‌ای از یک میدان داخل یک باغ
عظیم است.
طراحی شده برای مراسم اجتماعی و
نظامی در واتیکان بوده.

طراحی بخش تراس بندی شده که
باغی است مشرف به میدان با تراسی
با کارکرد «بل ودره» و پلکان‌های
مونومانتال به سبک کار میکل‌آنجلو
در میدان کامپیدولیو.

وضع بازمانده از میدان بل و دره، امروزه موزه در واتیکان

سطح تراس «بل و دره» و ایوان مشرف به آن که تبدیل به یک حیاط شده است.
حیاط در جلو تصویر هم بخشی از میدان قبلی است.

www.tarikhomemari.ir

پایان باغ سازی رنسانس

(بخش اول)